

37. Хмельничий Л. Характеристика корів бажаного типу за продуктивністю та екстер'єром // Тваринництво України. – 2003. – № 7. – С. 17-19.

38. *Descriptive type classification. The official herd classification program for registered Holsteins.* Copyright 1966 Holsteins-Friesian association of America-Revised January. – 1. – 1971. – 22 p.

39. *Hamoen F. Type Classification in The Netherlands* // Roual Dutch Cattle Syndicate. Arnhem, H: PB nummers 96-1512 AN PB. - 25 Yuli 1996. – 7 p.

40. *Linear traits description. Revision date June, 1990 – implementation date September, 1990. – Holstein Association. – 1993. - 7 p.*

41. *Zuchtwertschätzung German Sire Proofs. VII. Tierhaltung. August 1996. – P. 19-26.*

Изложен исторический аспект создания и использования методики линейной классификации молочного скота, рассмотрены важнейшие методологические вопросы относительно ее использования, приведены научные разработки, которые основываются на практическом опыте и результатах собственных исследований оценки коров по типу и необходимости внедрения в систему оценки быков-производителей собственной селекции методики линейной классификации на уровне мировых стандартов.

Ключевые слова: быки-производители, экстерьерный тип, линейная классификация

The historical aspect of creation and use of method of linear classification of milk cattle is expounded, major methodological questions are considered in relation to its use, scientific developments which are based on practical experience and results of own researches of estimation of cows on a type and necessity of introduction in the system of estimation of stud bulls of own selection of method of linear classification at the level of world standards are resulted.

Key words: stud bulls, exterior type, linear classification

Дата надходження в редакцію: 21.02.2013 р.

Рецензент: д.с.-г.н., професор Г.П.Котенджи

УДК 636.2.033.82.2/477

ХАРАКТЕРИСТИКА БУГАЇВ ВОЛИНСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ, ЗАКРІПЛЕНИХ ДЛЯ ПРИРОДНОГО ПАРУВАННЯ У ПРОВІДНИХ ГОСПОДАРСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Г. М. Бондарук, науковий співробітник;

Н. В. Чоп, науковий співробітник;

П. П. Джус, к. б. н.

Інститут розведення і генетики тварин НААН України

Проведено аналіз щодо використання плідників волинської м'ясної породи великої рогатої худоби для відтворення маточного поголів'я у племінних заводах Волинської області. Охарактеризовано параметри основних селекційних показників бугаїв у віці 12 місяців та у віці на момент природного парування (2011 рік). Здійснено порівняння залежно від лінійної належності досліджених бугаїв.

Ключові слова: велика рогата худоба, бугаї, волинська м'ясна порода, лінія, селекційні ознаки.

Постановка проблеми. За особливостей технології утримання та розведення великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності значно ускладнено проведення заходів комплексної оцінки тварин і плідників, зокрема, проте, їх важливість є очевидною з огляду на переважання природного парування, що вимагає ефективного підходу до підбору бугаїв та їх закріплення за маточним поголів'ям [1]. У стадах великої рогатої худоби волинської м'ясної породи першочерговим кроком до успішного ведення селекційно-племінної роботи повинна стати організація систематичного контролю за ростом і розвитком ремонтних бугайців в межах окремих ліній, проведення міжлінійного порівняння для прогнозу рівня передачі, закріплення і повторюваності спадкових ознак продуктивності у наступних поколіннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Результати спостереження за ростом і розвитком молодняку великої рогатої худоби волинської м'ясної породи наводяться у щорічних звітах з бонітування племінних тварин та висвітлені у наукових працях директора ДП «Волинське обласне виробниче підприємство по племінній справі у тваринництві» В.І. Шука, керівників господарств В.Ю. Потапчук, Р.В. Микитюк [2]. Систематизовані дані про основні селекційні показники плідників і маток волинської м'ясної породи та їх аналіз також відображені у численних публікаціях Т.С. Янко, В.А. Крочука, Г.М. Бондарук, Н.В. Чоп, Ю.В. Вдовиченка, І.В. Гузева, Ю.Ф. Мельника [3, 4]. Ними розроблено нормативну базу та апробовано різні системи комплексної оцінки м'ясної худоби за власною продуктивністю і продуктивністю потомків. Загалом дослідниками визначено теоретичні і практичні аспекти інтенсифікації роз-

виту м'ясного скотарства в західному регіоні України. Таким чином, важливим моментом залишається спрямування наукового забезпечення галузі на усесторонній моніторинг племінних ресурсів великої рогатої худоби та належний облік основних селекційних і виробничих досягнень. Тому метою даної роботи було проведення аналізу використання плідників волинської м'ясної породи великої рогатої худоби для природного парування у провідних господарствах Волинської області.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували результати індивідуальної оцінки бугаїв, які закріплені за маточним поголів'ям у 15 племзаводах Волинської області. Здійснено аналіз залучення плідників у відтворний процес у 2011 році. Всього досліджено 83 тварини червоної масті, які належать до 6-ти ліній та спорідненої групи Р. Динамо Реда 582012. Враховано жи-

ву масу, висоту в холці і середньодобові прирости у 12 місяців та живу масу бугаїв на момент природного парування. Одержані в ході експериментальних досліджень результати обробляли з використанням стандартного пакету програм *Microsoft Excels*.

Результати досліджень. Закономірності росту і розвитку ремонтних бугайців визначають економічну виправданість ведення селекційної роботи у стадах волинської м'ясної породи, оскільки вони характеризують відповідний рівень племінної цінності плідників, від якого залежить інтенсивність фенотипової реалізації генетичного потенціалу продуктивності у їх потомків. Параметри основних селекційних показників бугаїв заводських ліній, яких використовували для відтворення маточного поголів'я в досліджених господарствах Волинської області у 2011 році наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика бугаїв у розрізі лінійної належності

Лінія	Кількість тварин	Жива маса у 12 міс., кг	Висота в холці у 12 міс., см	Приріст, г/добу
Красавчика 3004	11	366,36 ± 6,59	115,45 ± 0,60	911,73 ± 13,82
Цебрика 3888	23	371,74 ± 3,11	114,22 ± 0,44	938,57 ± 8,47
Буйного 3042	7	371,71 ± 8,97	113,57 ± 0,91	942,14 ± 25,27
Мудрого 3426	10	370,90 ± 4,75	114,60 ± 0,36	936,00 ± 12,49
Ямба 3066	14	373,43 ± 5,19	114,79 ± 0,42	943,14 ± 14,29
Сонного Кактуса	3	369,00 ± 1,87	113,67 ± 1,08	935,67 ± 4,60
Р. Динамо Реда 582012 ¹	19	374,21 ± 2,06	113,95 ± 0,56	946,63 ± 5,46

Примітки: ¹ споріднена група; * $p < 0,05$

Загалом за середніми показниками живої маси, висоти в холці і середньодобовим приростом тварини досліджених ліній відповідають цільовому стандарту породи. Як помітно із таблиці, найбільш чисельною є лінія Цебрика 3888. Загальна кількість бугаїв цієї лінії, які використовувалися становить 23, з них 21 плідник за комплексом ознак відповідає класу еліта-рекорд, 2 бугая належать до класу еліта. Середній бал за екстр'єр становить 93,70; за відтворювальну здатність – 9,87.

Другою за чисельністю щодо відтворення маточного поголів'я є споріднена група Р. Динамо Реда 582012. За проаналізований період всього використовували 19 плідників, з них 15 тварин віднесено до класу еліта-рекорд і 4 – до класу еліта. Споріднену групу Р.Динамо Реда 582012 формують потомки бугая породи абердин-ангус канадської селекції, якого використовували для парування з матками волинської м'ясної породи у племзаводі СТЗОВ «Пісочне» Ковельського району Волинської області. Для цієї групи характерна найвища середня жива маса бугаїв у віці 12 місяців (374,21 кг) та середньодобовий приріст (946,63 г/добу) порівняно із тваринами інших ліній. Середній бал за екстр'єр 93,55, за відтворювальну здатність – 9,8.

Найвища середня висота в холці відмічена у плідників лінії Красавчика 3004, яка становить 115,45 см. Із 11 плідників цієї лінії 10 належать до

класу еліта-рекорд і 1 – до класу еліта. За екстр'єром середній бал по лінії дорівнює 93,55, за відтворювальну здатність – 9,27.

Щодо ліній Ямба 3066, Буйного 3042, Мудрого 3426 і Сонного Кактуса, то вони характеризуються середньостатистичними параметрами досліджених показників. У групі плідників лінії Сонного Кактуса спостерігається найнижчий розмах значень живої маси і середньодобових приростів та найвищий – за висотою в холці. Такі особливості можна пояснити з огляду на малу кількість бугаїв ($n=3$), залучених у дослідження. Таким чином, у віці 12 місяців не відмічається достовірної різниці у величинах досліджених селекційних показників залежно від лінійної належності плідників.

Для додаткової характеристики бугаїв описаних ліній нами проаналізовано також показники їх живої маси на момент використання у природному паруванні. Результати представлені у таблиці 2.

Вікова динаміка енергії росту бугаїв, що супроводжується зміною живої маси тіла, відображає ефективність оплати корму, затраченого на їх вирощування і утримання. Згідно таблиці 2, у віці 2-3 роки найвищу живу масу мали бугаї лінії Цебрика 3888 (753,45 кг), найнижчу – лінії Красавчика (3004). У тварин віком 3-4 роки найвища жива маса відмічена для лінії Мудрого 3426 (920,00 кг), найнижча – у плідника лінії Сонного

Кактуса (793,00 кг). У віці 4-5 і старше 5 років бугаї усіх досліджених ліній характеризуються задовільними щодо стандарту породи значеннями живої маси. Це може свідчити про консолідова-

ність тварин за живою масою у межах лінії та ефективну технологію утримання і господарського використання досліджених плідників.

Таблиця 2

Розподіл бугаїв за живою масою залежно від лінії та віку

Лінія	Вік, роки				
	до 2	2-3	3-4	4-5	старше 5
Красавчика 3004	-	694,20±21,9	826,00	968,33±20,72	991,00±2,83
Цебрика 3888	574,00	753,45±19,68	859,00±55,15	974,75±4,63	987,60±1,75
Буйного 3042	-	742,40±39,86	-	-	989,00±4,24
Мудрого 3426	-	718,00±45,68	920,00	976,00	982,25±5,74
Ямба 3066	-	735,67±27,83	912,5±24,75	969,25±6,17	989,00±4,24
Сонного Кактуса	-	-	793,00	982,00±2,83	-
Р. Динамо Реда 582012 ¹	-	724,33±43,14	806,38±15,58	918,00±11,53	-

Висновки. Згідно результатів проведеної роботи, за середніми величинами досліджених показників плідники охарактеризованих ліній відповідають загальному цільовому стандарту волинської м'ясної породи великої рогатої худоби. Проаналізовані дані щодо індивідуальної оцінки бугаїв вказують на перспективність використання кросу ліній для оптимізації росту і розвитку отриманого молодняку.

Перспектива подальших досліджень. Подальші дослідження повинні базуватися на систематичному поновленні та аналізі даних щодо основних селекційних показників бугаїв і отриманого від них ремонтного молодняку в розрізі їх лінійної належності. Доцільним передбачається також врахування особливостей технології використання плідників для відтворення в межах конкретних господарств.

Список використаної літератури:

1. М'ясне скотарство / О.Г. Тимченко, М.В. Зубець, В.С. Козир та ін. — К.: Урожай, 1991. — 189 с.
2. Технологія м'ясного скотарства Волині / Т.С. Янко, В.А. Крочук, В.Ю. Потапчук, Р.В. Микитюк, С.С. Герез, В. Штандер // Тваринництво України, №8. — 2009. — С. 42.
3. Мельник Ю.Ф. Особливості ектер'єру бугайців м'ясних порід / Ю.Ф. Мельник // Розведення і генетика тварин. Вип. 42. — К.: Аграрна наука, 2008. — С.164–186.
4. Державна книга племінних тварин великої рогатої худоби волинської м'ясної породи. Том I / Т.С. Янко, В.А. Крочук, Н.В. Чоп, Г.М. Бондарук та ін. — К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. — 494 с.

Проведен анализ использования быков волынской мясной породы крупного рогатого скота для воспроизводства маточного поголовья в племенных заводах Волынской области. Дана характеристика параметров основных селекционных показателей быков в возрасте 12 месяцев и в возрастном периоде непосредственно на момент их использования (2011 рік). Проведен сравнительный анализ в зависимости от линии исследуемых быков.

Ключевые слова: крупный рогатый скот, быки, волынская мясная порода, линия, селекционные показатели.

The analysis of the use bulls Volyn meat breed of cattle for the reproduction females in breedingworks in the Volyn region. Characterized by the parameters of the basic selection indicators bulls of age 12 months and at the age directly at the time their use (2011 year). Comparative analysis conducted by according to lines investigated bulls.

Key words: cattle, bulls, Volyn meat breed, line, selection indicators.

Дата надходження в редакцію: 14.01.2013 р.

Рецензент: д.с-г.н., професор Л.М.Хмельничий